

Seletav sõnaraamat

aastaintressimäär – osamäär ehk protsent, millega arvutatakse aasta jooksul makstavat intressi. Täh. r lihtintresside korral, j liitintresside korral, ingl. *annual / yearly rate of interest*. Ptk 2.2; N 2.2.1, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6; ÜI 2.2.1, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.6, 2.2.7, 2.2.11, 2.2.13.

ahelindeks – vt kasvutempo.

aktsiis – maks, mida riik kehtestab teatud kaubaga kauplemisele või tootmisele. Ingl. *excise duty*. Ptk 4.2.2; ÜI 4.2.13.

alkogum – indekse leidmisel kasutatav mõiste, alkogumi moodustavad ühesugused objektid (kaubad, teenused). Ptk 3.3.

alusindeks – mingi ajas muutuva suuruse y jagatis sama suuruse baasväärtusesse: $i = \frac{y_t}{y_0}$, kus y_t

on selle suuruse väärtus ajamomendil (või perioodil) t ja y_0 on suuruse väärtus baasiks võetud ajamomendil (või perioodil). Ptk 3.1; N 3.1.1, 3.1.5, ÜI 3.1.1– 3.1.3.

annuiteedi makseperiood – ajavahemik kahe järjestikuse annuiteedi osamakse vahel. Ingl. *payment period / payment interval*. Ptk 2.4.1.

annuiteedi makseperioodide ehk **osamaksete arv** – võrdsete ajavahemike tagant toimuvate võrdse suurusega maksete arv. Täh. n , ingl. *number of payment intervals*. Ptk 2.4; N 2.4.1, 2.4.2, 2.4.11; ÜI 2.4.1, 2.4.14, 2.4.15.

annuiteedi nüüdisväärtus – annuiteedi kõigi osamaksetega vastavalt ekvivalentsete maksete summa annuiteedi alguspäeval. Täh. A_n tavaannuiteedi korral, A_n (**avanss**) avanssannuiteedi korral, A igavese annuiteedi korral, ingl. *present value of annuity*. Ptk 2.4; N 2.4.1, 2.4.2, 2.4.5, 2.4.6, 2.4.10; ÜI 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3, 2.4.16, 2.4.17.

annuiteedi osamakse – võrdsete ajavahemike tagant toimuv võrdse suurusega makse. Täh. R , ingl. *size of periodic payment*. Ptk 2.4; N 2.4.1, 2.4.2, 2.4.11; ÜI 2.4.1, 2.4.14, 2.4.15, 2.4.18.

annuiteedi tulevikuväärtus – kõigi annuiteedi osamaksetega ekvivalentsete maksete summa annuiteedi tähtaja lõpus. Täh. S_n tavaannuiteedi korral, S_n (**avanss**) avanssannuiteedi korral, ingl. *amount of annuity*. Ptk 2.4; N 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3, 2.4.4; ÜI 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3.

annuiteedi tähtaeg – ajavahemik annuiteedi esimese makseperioodi algusest kuni viimase makseperioodi lõpuni. Ingl. *term of annuity*. Ptk 2.4; N 2.4.1, 2.4.12; ÜI 2.4.1, 2.4.2.

annuiteet – perioodiliste laekumiste (sisse- või väljamaksete) jada, mis koosneb võrdsete ajavahemike tagant toimuvatest võrdse suurusega rahasummade laekumistest ehk osamaksetest. Ingl. *annuity*. Ptk 2.4; N 2.4.1, 2.4.2; ÜI 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3.

arvelduskonto ehk **jooksevkonto** – pangakonto, millelt konto omanik võib igal hetkel raha välja võtta või sellele raha juurde panna. Ingl. *current account*. Ptk 2.5.5; märkus 2.5.4; ÜI 2.5.34, 2.5.35, 2.5.36.

avanssannuiteet – annuiteedi osamaksed toimuvad makseperioodide algul. Ingl. *annuity due*. Ptk 2.4.1; N 2.4.2; ÜI 2.4.2.

brutopalk – palk, mida töötajale arvestatakse vastavalt tehtud töö hulgale ja kvaliteedile ning millest ei ole maksusid mahaarvatud. Ingl. *gross wage, gross salary*. Ptk 1.3, 3.2; N 1.3.6; ÜI 1.3.8, 1.3.9, 1.3.11, 1.3.15, 1.3.16.

deflatsioon – raha ostujõu kasvamine ajas. Ingl. *deflation*. Ptk 2.3.4.

detsiilhaare – IX ja I detsiili vahe, iseloomustab vaadeldava suuruse absoluutset hajumist. Detsiilhaare on vahemik, millesse jääb 80% vaadeldava suuruse väärtustest. Vt ka suhteline detsiilhaare. Ingl. *decile range, interdecile range*. Ptk 3.2; ÜI 3.2.3.

detsiilid – asendikeskmised, mis jaotavad järjestatud arvrea kümneks võrdseks osaks. Ingl. *deciles*. Ptk 3.2; ÜI 3.2.1–3.2.3.

diskonteerimine – rahasumma nüüdisväärtuse arvutamist tähtpäevaväärtuse kaudu. Ingl. *discounting*. Ptk 2.3.2, 2.3.3; N 2.3.2, 2.3.3; ÜI 2.3.4.

diskonto – võlakirja tähtpäevaväärtuse ja võlakirjasumma vahe. Ingl. *discount*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.8; ÜI 2.3.18, 2.3.19, 2.3.22, 2.3.24.

diskontomäär – diskonteerimisel kasutatav intressimäär. Ingl. *discount rate/rate of discount*. Ptk 2.3.2, 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7; ÜI 2.3.18, 2.3.20.

diskrimineeriv hinnapoliitika ehk **hinnadiskriminatsioon** – ühesuguste kaupade müümine eri ostjatele erinevate hindadega. Ingl. *price discrimination*. Ptk 5.4.1; N 5.4.2; ÜI 5.4.3.

diskrimineerivad hinnad – vt **diskrimineeriv hinnapoliitika**. Ingl. *discriminating prices*.

eelarvekitsendus – seos, mis näitab kõiki hüviste kogumeid, mis on tarbijale kättesaadavad antud hindade taseme ja sissetuleku korral. Ingl. *budget constraint*. Ptk 4.3.2; N 4.3.3; ÜI 4.3.7, 4.3.14.

eksponentsiaalne mudel – matemaatiline mudel, mille kuju on $y(x) = y_0 e^{rx}$, kus e on Euleri arv ($e = 2,71828\dots$) ja y_0 ning r konstandid. Ptk 7.2.1; N 7.2.1–7.2.3; ÜI. 7.2.1–7.2.6.

fikseeritud kulu ehk **püsikulu** – kulu, mis ei sõltu otseselt kauba tootmismahust (hoone(te) üür, kindlustus, administratsiooni ülalpidamiskulud jne). Täh. *FC*, ingl. *fixed cost*. Ptk 4.3.1; N 4.3.1; ÜI 4.3.1, 4.3.2, 4.3.7, 5.2.15, 5.2.16, 5.2.20.

finantsilise ekvivalentsuse printsiip – rahalistes lepingutes peavad erinevate lepinguosaliste kohustused olema finantsiliselt ekvivalentsed ehk samaväärsed. Ingl. *principle of financial equivalence*. Ptk 2.1; märkus 2.1.1; N 2.1.1.

finantstehingu kestus aastates – tehingu ajaline kestus aastates, kus alguskuupäev on arvesse võetud, lõppkuupäev aga mitte. Täh. *t*, ingl. *time period in years*. Ptk 2.2.3; märkus 2.2.4, 2.2.5; N 2.2.1, 2.2.4, 2.2.10; ÜI 2.2.1, 2.2.2.

finantstehingu tähtpäevaväärtus – Finantstehingu väärtus tehingu lõppkuupäeval, mis saadakse intresside lisamisel põhisummale või nimiväärtusele. Täh. *S*, ingl. *maturity value*. Ptk 2.4; N 2.2.3, 2.2.7, 2.2.8; ÜI 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7.

fookuspäev – päev, mis on valitud finantstehingus esinevate erinevate kuupäevadega dateeritud raha ajaväärtuste võrdlemiseks. Ingl. *focal date*. Ptk 2.3.1; Märkus 2.3.2; N 2.3.3, 2.3.4, 2.3.5; ÜI 2.3.5, 2.3.6, 2.3.7, 2.3.8.

funktsioon – eeskiri, mis seab sõltumatu muutuja igale väärtusele vastavusse sõltuva muutuja mingi ühe kindla väärtuse. Ingl. *function*. Ptk 4.1.

funktsiooni argument – funktsiooni sõltumatu muutuja. Ingl. *argument*. Ptk 4.1.

funktsiooni lokaalsed ekstreemumid – funktsiooni lokaalsed maksimumid ja lokaalsed miinimumid. Ingl. *local extremums of function*. Ptk 5.1.

funktsiooni statsionaarne punkt – punkt, kus funktsiooni esimene tuletis on null. Ingl. *stationary point of function*. Ptk 5.1.

funktsiooni väärtus – argumenti väärtust järgi leitud sõltuva muutuja väärtus. Ingl. *value of function*. Ptk 4.1.

globaalne maksimum piirkonnas – funktsiooni suurim väärtus selles piirkonnas. Ingl. *global maximum in domain*. Ptk 5.1. N 5.1.1, 5.1.2.

globaalne miinimum piirkonnas – funktsiooni vähim väärtus selles piirkonnas. Ingl. *global minimum in domain*. Ptk 5.1. N 5.1.2.

globaalse ekstreemumi piisav tingimus teise tuletise abil – Ptk 5.1.

globaalsete ekstreemumite leidmine lõigus – Ptk 5.1. N 5.1.2.

harilik annuiteet – annuiteedi osamaksed toimuvad makseperioodide lõpus. Ingl. *ordinary annuity*. Ptk 2.4.1; N 2.4.1, 2.4.3, 2.4.5; ÜI 2.4.1, 2.4.3, 2.4.5.

harilik diskonteerimine – võlakirja nüüdisväärtuse arvutamine müügikuupäeval (kasutades sel päeval turul kehtivat intressimäära) võlakirja tähtpäevaväärtuse järgi. Ingl. *simple discounting*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.8; ÜI 2.3.18, 2.3.19, 2.3.22, 2.3.24.

hinnaindeks – üheliigiliste kaupade või teenuste korral vaadeldava ajahetke hinnataseme suhe baastasemesse (individuaalindeks). Kaubagruppide korral individuaalhinnaindeksite kaalutud aritmeetiline keskmine. Täh. I_p , ingl. *price index*. Ptk 2.3.4; N 2.3.9, 2.3.10; ÜI 2.3.28, 2.3.29, 2.3.30.

hüpoteek – laenu tagatiseks olev kinnisvara, milleks enamasti ongi laenu abil ostetav korter või maja. Ingl. *mortgage, hypothecation*. Ptk 2.5.4; märkus 2.5.1.

igavene annuiteet – annuiteet, mille tähtaeg on lõpmatu, st sisaldab lõpmata palju osamakseid. Ingl. *perpetuity*. Ptk 2.4.3; N 2.3.6, 2.3.8; ÜI 2.4.16, 2.4.17, 2.4.18.

indeks – teatud reeglite põhjal leitud näitarv, mis iseloomustab mingi suuruse muutumist ajas. Näiteks tarbijahinnaindeks, börsindeks. Ingl. *index number*. Ptk 3.1; N 3.1.1.

individuaalindeks – algkogumisse kuuluvate üheliigilistele objektidele vastav indeks. Ingl. *single index number*. Ptk 3.3; ÜI. 3.3.1, 3.3.2.

inflatsioon – raha ostujõu kahanemine ajas. Ingl. *inflation*. Ptk 2.3.4, 3.3.

inflatsioonimäär – suurus, mis näitab hindade suhtelist juurdekasvu kindla ajavahemiku jooksul ehk suurus, mis mõõdab inflatsiooni. Täh. h , ingl. *rate of inflation / inflation rate*. Ptk 2.3.4; N 2.3.10, 2.3.10; ÜI 2.3.29, 2.3.30, 2.3.35.

intress – tasu laenatud või investeeritud raha või muu vara kasutamise eest laenuperioodi jooksul. Täh. I , ingl. *interest*. Ptk 2.1, 2.2; N 2.1.1, 2.2.1, 2.2.13, 2.2.15; ÜI 2.2.10, 2.2.11, 2.2.12.

intressi kandev võlakiri – võlakiri, mille nimiväärtus ehk põhisumma teenib intressi kokkulepitud intressimääraga. Ingl. *interest-bearing note*. Ptk 2.3.3; N 2.3.7, 2.3.8; ÜI 2.3.15, 2.3.17, 2.3.19, 2.3.21.

intressi kandva finantstehingu põhisumma – tehingu (näiteks laenu, liisingu, investearingu) nominaalsumma tehingu sõlmimise päeval, millelt hakatakse sõlmitud lepingu kohaselt arvutama intressi. Täh. *P*, ingl. *principal*. Ptk 2.2; N 2.2.2, 2.2.3; ÜI 2.2.13, 2.2.14, 2.2.23, 2.2.27.

intressi mittekandev võlakiri – võlakiri, mille nimiväärtus ühtib tähtpäevaväärtusega. Ingl. *non-interest-bearing note*. Ptk 2.3.3; N 2.3.7, 2.3.8; ÜI 2.3.18, 2.3.20, 2.3.22, 2.3.23.

intressimäär – investearingu või laenu intressi suurust määrav protsent. Täh. *r* lihtintresside korral, *i* liitintresside korral, ingl. *interest rate*. Ptk 2.1, 2.2; N 2.2.4, 2.2.10, 2.2.19; ÜI 2.2.1, 2.2.2, 2.2.4, 2.2.7, 2.2.11, 2.2.13.

investearingu reaalne tulevikuväärtus – investearingu tulevikuväärtus, kus inflatsioon on arvesse võetud. Täh. *C*, ingl. *real future value*. Ptk 2.3.4; N 2.3.12; ÜI 2.3.31, 2.3.32, 2.3.33.

juurdehindlus – kaupluses sisseostuhinnale lisatav summa, mis sisaldab kauba transpordiks ja müügiks tehtud kulutusi (müügipindade rent, kommunaalkulud, töötajate palgad) ning kaupluse kasumit. Täh. *JH*, ingl. *markup*. Ptk 1.3; N 1.3.1–1.3.4; ÜI 1.3.1, 1.3.3, 1.3.4, 1.3.7.

juurdehindlusmäär – näitab, mitu protsenti moodustab kaubanduslik juurdehindlus sisseostuhinnast. Sama, mis kaubanduslik marginaal. Ingl. *markup rate*. Ptk 1.3; N 1.3.1–1.3.4; ÜI 1.3.1, 1.3.3, 1.3.4, 1.3.7, 1.3.17.

juurdekasvutempo – juurdekasv jagatud eelmise väärtusega. Ka protsentuaalne juurdekasv, suhteline juurdekasv, kasvumäär. Ingl. *growth rate*. Ptk 3.1; N 3.1.8, N 7.2.3; ÜI 3.1.7 – 3.1.9.

kapitalisatsioon – intressi lisamine intresside arvestamise perioodi algul olevale summale. Ingl. *compounding / conversion*. Ptk 2.2.2; N 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6, 2.2.7; ÜI 2.2.2, 2.2.3, 2.2.5.

kapitalisatsiooniperiood – ajaperiood, mille lõpus toimub kapitalisatsioon. Ingl. *compounding period*. Ptk 2.2.2; N 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6; ÜI 2.2.2, 2.2.3, 2.2.4, 2.2.5, 2.2.6.

kapitalisatsiooniperioodide arv – kapitalisatsioonide arv finantstehingus. Täh. *n*, ingl. *number of compounding periods*. Ptk 2.2.2; N 2.2.3, 2.2.4, 2.2.7; ÜI 2.3.31, 2.3.32, 2.3.33.

kapitalisatsiooniperioodide arv aastas – aasta jooksul toimunud kapitalisatsioonide arv, võib olla ka mittetäisarvuline. Täh. *m*, ingl. *number of compounding periods in year*. Ptk 2.2.2; N 2.2.4, 2.2.5; ÜI 2.2.3, 2.2.6.

kasum – kogutulude ja kogukulude vahe. Täh. *π*, ingl. *profit*. Ptk 4.3.4; N 4.3.6–4.3.8; ÜI 4.3.9, 4.3.11, 4.3.15, 4.3.18, 4.3.22–4.3.25, 5.2.3, 5.2.7, 5.2.10, 5.2.13, 5.2.15, 5.2.16, 5.2.21.

kasumi maksimeerimise kuldreegel – tootjale optimaalne toodete väljalaske hulk vastab piirkulu ja piirtulu võrdsusele. Ingl. *golden rule of profit maximization*. Ptk 5.4.1; N 5.4.1; Ül 5.4.2.

kasumi maksimeerimise kuldreegel täieliku konkurentsi firma jaoks – optimaalse tootmismahu korral toote hind võrdub piirkuluga. Ptk 5.4.4; N5.4.4, 5.4.5.

kasumifunktsioon – tulufunktsiooni ja kulufunktsiooni vahe, vt **kasum**.

kasumilävi – müügiimaht q , mille puhul kogukulu ja kogutulu on võrdsed, st kasum $\pi(q) = 0$. Ingl. *break-even point*. Ptk 4.3.4; N 4.3.7; Ül 4.3.1, 4.3.18, 4.3.20, 4.3.21.

kasvik – vt **intress**.

kasvumäär – vt juurdekasvutempo.

kasvutempo – ajas muutuva suuruse kahe järjestikuse väärtuse suhe. Ka ahelindeks. Ptk 3.1; N 3.1.3, N 7.2.3; Ül. 3.1.5, 3.1.6.

kaubanduslik marginaal – vt **juurdehindlusmäär**.

keskmine kasvutempo – järjestikuste kasvutempode geomeetiline keskmine. Ptk 3.1; N 3.1.5–3.1.7; Ül. 3.1.5–3.1.9.

keskmine kogukulu – kogukulu ja tootmismahu suhe. Täh. **AC**, ingl. *average total cost*. Ptk 4.3.1; N 4.3.2; Ül ,4.3.6, 5.2.1, 5.2.5, 5.2.8, 5.2.25, 5.2.26.

keskmine kogutulu – kogutulu ja tootmismahu suhe. Täh. **AR**, ingl. *average total revenue*. Ptk 4.3.3; N 4.3.4; Ül ,4.3.6.

keskmine muutuvkulu – muutuvkulu ja tootmismahu suhe. Täh. **AVC**, ingl. *average variable cost*. Ptk 4.3.1; N 4.3.2; Ül ,4.3.6, 5.2.19.

keskmine püsikulu – püsikulu ja tootmismahu suhe, Täh. **AFC**, ingl. *average fixed cost*. Ptk 4.3.1; N 4.3.2; Ül ,4.3.6.

kogukulu – püsikulu ja muutuvkulu summa. Täh. **C** (või **TC**), ingl. *total cost*. Ptk 4.3.1; N 4.3.1; Ül ,4.3.1, 4.3.2, 4.3.4, 4.3.5, 4.3.7, 5.2.1, 5.2.8, 5.2.18, 5.2.21, 5.2.36.

kogutulu – müüdüd kaubakoguse ja kaubaühiku hinna korrutis. Täh. **R** (või **TR**), ingl. *total revenue*. Ptk 4.3.3; N 4.3.4, 4.3.5; Ül 1.2.5, 4.3.1, 4.3.8, 4.3.10, 4.3.17, 4.3.22, 4.3.25, 5.2.2, 5.2.6, 5.2.28, 5.2.36.

kohustuslik kogumispension – inimene kogub oma pensioni ise, makstes teatud osa brutopalgast pensionifondi. Kogumispensioniga liitumine on kohustuslik alates 1983. aastast sündinud

inimestele. Ka pensioni II sammas. Ingl. *compulsory funded pension*. Ptk 1.3; N 1.3.6; ÜI 1.3.8, 1.3.9, 1.3.11, 1.3.13, 1.3.16.

krediidi kulukuse määr – laenatud rahale aastas langev kõigi kulude (kaasa arvatud lepingutasu, kindlustus) koormus protsentides, eeldusel, et leping kehtib kokkulepitud tähtaja jooksul. Täh. *I*, ingl. *number of annual percentage rate*. Ptk 2.5.4; N 2.5.6, 2.5.7; ÜI 2.5.19, 2.5.20, 2.5.21.

krediit – võlgu võetud raha (või ka muu vara), mille krediidi ehk laenu saaja (ehk võlgnik) peab kokkulepitud tingimustel ja tähtajal laenu andjale (ehk võlausaldajale) koos teatava lisasummaga tagasi maksma. Ingl. *credit / loan*. Ptk 2.1, 2.5; N 2.1.1, 2.3.3–2.3.5, 2.4.9, 2.5.1–2.5.3, 2.5.5–2.5.9; ÜI 2.3.3–2.3.14, 2.4.7, 2.4.14, 2.4.15, 2.5.19, 2.5.1–2.5.13, 2.5.16–2.5.27.

kulufunktsioon – vt **kogukulu**.

kuue kuu Euribor – üleeuroopaline pankadevaheline intressimäär, mis võib muutuda iga kuue kuu järel. Ingl. *6-month Euribor*. Ptk 2.5.4; N 2.5.8; ÜI 2.5.22, 2.5.23, 2.5.24.

käibemaks – kauba või teenuse müüja poolt riigieelarvesse makstav maks, mis sõltub käibest ja käibemaksumäärast. Käive on kaupade või teenuste müügist saadav tulu. Täh. **KM**, ingl. *value added tax, VAT*. Ptk 1.3, 2.4.2; N 1.3.1–1.3.5, 4.2.6, 4.2.7, 5.2.7; ÜI 1.3.1–1.3.7, 1.3.16, 4.2.12, 4.2.14, 5.2.36–5.2.38.

käibemaksumäär – näitab, mitu protsenti maksustatavast käibest on käibemaks. Ingl. *value added tax rate, VAT rate*. Ptk 1.3, 2.4.2; N 1.3.1–1.3.5, 4.2.6, 4.2.7; ÜI 1.3.1–1.3.7, 1.3.16, 4.2.12, 4.2.14.

laen – vt **krediit**.

laenuprotsent – vt **intressimäär**.

lihtintress – rahalise tehingu (näiteks laenu, investeringu) põhisumma kogu tehingu perioodi jooksul ei muutu. Täh. *I*, ingl. *simple interest*. Ptk 2.2.1; N 2.5.6, 2.5.7; ÜI 2.2.10, 2.2.11, 2.2.12.

lihtne annuiteet – kapitalisatsiooniperioodi pikkus ühtib annuiteedi makseperiood pikkusega, st $p = i$, ingl. *simple annuity*. Ptk 2.4.1; N 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3; ÜI 2.4.1, 2.4.2, 2.4.3.

lihtne diskonteerimine – vt **harilik diskonteerimine**.

liising – laenuvõtmise vorm, milles laenuandja ehk liisingufirma annab laenuvõtjale õiguse hallata ja kasutada seadmeid, esemeid lepingus fikseeritud ajavahemiku jooksul kindlate ajavahemike tagant laekuvate maksete eest. Ingl. *lease / leasing*. Ptk 2.5.2; ÜI 2.5.28, 2.5.29.

liisingu avanss – lepingu algul makstav summa, mis moodustab teatava osa liisitava objekti väärtusest, ingl *payment in advance*. Ptk 2.5.2; ÜI 2.5.28, 2.5.29.

liisingu jääkväärtus – vt liisingu väljaostu summa.

liisingu perioodilised maksed – võrdsete ajavahemike järel toimuvad võrdse suurusega osamaksed perioodi lõpul või algul, ingl *periodic leasing payments*. Ptk 2.5.2; ÜI 2.5.28, 2.5.29.

liisingu väljaostu summa – osa liisitava objekti väärtusest, mis jääb liisingu tähtaja lõpul avansi ja perioodiliste osamaksetega katmata, ingl *redemption sum*. Ptk 2.5.2; ÜI 2.5.28, 2.5.29.

liitintress – intress lisandub tehingu põhisummale kindlate ajavahemike järel. Täh. *I*, ingl. *compound interest*. Ptk 2.2.2; N 2.5.6, 2.5.7; ÜI 2.2.24, 2.2.25.

liitkogum – saadakse erinevaid algkogumeid ühendades, sinna kuuluvad erinevate kaupade ja teenuste kogumid. Ptk 3.3; N.3.3.1.

logaritmiline mudel – matemaatiline mudel, mille üldkuju on $y(x) = a \ln x + b$, kus a ja b on konstandid ning $x > 0$. Ptk 7.2.2; N 7.2.4. ÜI. 7.2.7–7.2.9.

lokaalne maksimum – funktsioonil $y = f(x)$ on lokaalne maksimum kohal a , kui leidub punkti a ümbrus, nii et iga punktist a erineva x korral sellest ümbrusest $f(x) < f(a)$, ingl. *local maximum*. Ptk 5.1; N 5.1.1

lokaalne miinimum – funktsioonil $y = f(x)$ on lokaalne miinimum kohal a , kui leidub punkti a ümbrus, nii et iga punktist a erineva x korral sellest ümbrusest $f(x) > f(a)$, ingl. *local minimum*. Ptk 5.1.

lokaalse ekstreemumi piisav tingimus – Ptk 5.1.

lokaalse ekstreemumi piisav tingimus teise tuletise abil – Ptk 5.1.

lokaalse ekstreemumi tarvilik tingimus – Ptk 5.1.

lõpmatu annuiteet – vt igavene annuiteet.

maksumäär – maksu suurus protsendina maksustavast summast. Ingl. *tax rate*. Ptk 1.3; N 1.3.6, 1.3.7, 1.3.8; ÜI 1.3.5, 1.3.8 – 1.3.16.

maksustatav tulu – isiku poolt saadud kogutulu (palgatulu, ettevõtlustulu jm), millest on maha lahutatud maksuvaba tulu ning seadusega ettenähtud maksuvabad kulud. Ingl. *taxable income*. Ptk 1.3; N 1.3.6; ÜI 1.3.8–1.3.10, 1.3.15, 1.3.16.

maksuvaba tulu – seadusega ette nähtud summa, mis igal isikul on õigus maha lahutada oma tulust enne tulumaksu leidmist. Seadusega nähakse ette maksuvaba tulu aastas, üks kaheteist-

kümnendik sellest on maksuvaba tulu kuus. Ingl. *tax-free income, tax-free threshold*. Ptk 1.3; N 1.3.6; ÜI 1.3.8–1.3.11, 1.3.15, 1.3.16.

marginaalsuurus ehk **piirsuurus** – majandusalases kirjanduses mõiste *tuletis* asemel kasutatav termin. Ingl. *marginal*. Ptk 5.3; N 5.3.2– 5.3.4; ÜI 5.3.1– 5.3.15.

mediaanpalk – palkade mediaan. Ingl. *median salary*. Ptk 3.2; N 3.2.1.

mittetäielik konkurents – turustruktuur, kus osa ettevõteteid omab turul eeliseisundit, siis hind sõltub tootmismahust. Ingl. *imperfect competition*. Ptk 4.3.3; N 4.3.5; ÜI 4.3.10, 4.3.11.

monopol – turustruktuur, kus tootmisharus tegutseb vaid üks firma ja teiste firmade juurdetulek on takistatud. Ingl. *monopoly*. Ptk 4.3.3; N 4.3.5; ÜI 4.3.10, 4.3.11.

mudel – väljendab seost või seoste kogumit, mis kirjeldab uuritava nähtuse või protsessi teatud omadusi; ingl. *model*. Ptk 4; sissejuhatus.

mudeli üldkuju – matemaatiline mudel, mille parameetritele pole arvväärtusi omistatud. Ptk 7.1.

muutuvkulu – kulu, mille suurus sõltub tootmismahust q . Täh. **VC**, ingl. *variable cost*. Ptk 4.3.1; N 4.3.1, 4.3.2; ÜI 4.3.1, 4.3.2, 4.3.7, 5.2.15, 5.2.16, 5.2.20.

müügihind – hind, millega tarbija kaupa või teenust ostab. Müügihind saadakse, kui netohinnale lisatakse käibemaks. Arvetel ja ostutšekkidel märgitakse selle kohta „Hind koos käibemaksuga“. Täh. **MH**, ingl. *sale price*. Ptk 1.3; N 1.3.1–1.3.4; ÜI 1.3.1, 1.3.3–1.3.7.

müügiimaht – kindla ajaperioodi vältel ostetud kauba kogus. Täh. **q**, ingl. *sales capacity / sales volume*. Ptk 4.2.2; N 4.2.6, 4.2.7; ÜI 4.2.7, 4.2.12–4.2.14.

netohind – on hind, mis saadakse, kui sisseostuhinnale lisatakse juurdehindlus. Arvetel ja ostutšekkidel märgitakse selle kohta „Hind ilma käibemaksuta“. Täh. **NH**. Ptk 1.3; N 1.3.1–1.3.4; ÜI 1.3.1, 1.3.3, 1.3.4, 1.3.6, 1.3.7.

netopalk – summa, mis makstakse töötajale välja peale maksude mahaarvamist. Ingl. *net wage, net salary*. Ptk 1.3, 3.2; N 1.3.6; ÜI 1.3.8–1.3.10, 1.3.15, 1.3.16.

nominaalne intressimäär – vt **aastaintressimäär**. Ingl. *nominal rate of interest*.

nõudlusfunktsioon – funktsioon, mis kirjeldab seost nõutava koguse q ja toote ühikuhinna p vahel. Ingl. *demand function*. Ptk 4.2.2; N 4.2.1– 4.2.4; ÜI 4.2.1, 4.2.2, 4.2.7–4.2.14, 5.2.17, 5.2.18, 5.2.20, 5.2.21, 5.2.28, 5.2.31, 5.2.35.

nõudlusjoon – nõudlusfunktsiooni graafik, millel iga punkt näitab kaubakogust, mida tarbijad soovivad ja tegelikult suudavad antud hinnataseme juures osta. Ingl. *demand curve*. Ptk 4.2.2; N 4.2.1, 4.2.2; ÜI 4.2.5, 4.2.8, 4.2.10.

nõudluskõver vt **nõudlusjoon**.

nõudmiseni hoius – vt **arvelduskonto**. Ingl. *demand deposit*.

nõutav kogus – hüvise hulk (kogus), mida tarbijad konkreetse hinna korral soovivad ja suudavad osta. Täht. q (või q_D), ingl. *quantity demanded*. Ptk 4.2.2; märkus 4.2.2; N 4.2.4; ÜI 4.2.7, 4.2.8, 4.2.10.

oodatav väärtus – juhusliku suuruse kõikvõimalike erinevate väärtuste ja x_i ja nende esinemise tõenäosuste P_i korrutiste summa $EV(x) = \sum_{i=1}^n P_i x_i$. Ingl. *expected value*. Ptk 8.3; N 8.3.2. ÜI 8.5.2–8.5.7.

ostujõud – kindla rahasumma eest saadavate kaupade ja teenuste hulk. Näiteks kui tarbija maksab täna ühe leivapätsi eest 1 euro ja homme tõuseb sama leivapätsi hind 1,10 euroni, saab 1 euro eest vähem leiba. Seega on 1 euro väärtus langenud ja tarbija ostujõud on leivahinna inflatsiooni tõttu vähenenud. Ingl. *purchasing power*.

otsustamise puu – puu-kujuline struktuur, mida tõenäosuslike otsustusmudelite korral kasutatakse probleemi analüüsimiseks ja lahendamiseks. Ingl. *decision tree*. Ptk 8.5. N 8.5.1. ÜI 8.5.5.–8.5.7.

otsustusmaatriks – otsustusteoorias tabel, milles on välja toodud erinevad alternatiivid, väliskeskkonna seisundid ning tulemused. Ptk 8.1, 8.2; N 8.2.1; ÜI 8.5.2.

pakkumisfunktsioon – funktsioon, mis kirjeldab seost pakutava koguse q ja toote ühikuhinna p vahel. Ingl. *supply function*. Ptk 4.2.2; N 4.2.1, 4.2.5, 4.2.6; ÜI 4.2.3, 4.2.4, 4.2.7, 4.2.11, 4.2.12–4.2.14.

pakkumisjoon – pakkumisfunktsiooni graafik, millel iga punkt näitab kaubakogust, mida pakkujad soovivad ja on reaalselt võimelised antud hinnataseme juures turule müügiks tooma. Ingl. *supply curve*. Ptk 4.2.2; N 4.2.1; ÜI 4.2.5.

pakkumiskõver – vt **pakkumisjoon**.

pakutav kogus – kogus, mida tootjad soovivad ja suudavad pakkuda kindlal ajaperioodil sõltuvalt hinnast p . Täht. q (või q_S), ingl. *quantity supplied*. Ptk 4.2.2; märkus 4.2.2; N 4.2.5; ÜI 4.2.11.

parameeter – matemaatilises mudelis esinev konstant. Ptk 7.1.

perpetuiteet – vt **igavene annuiteet**.

piirhind – väärtus p_0 , mille korral nõutav kogus on 0 ($q = 0$), ingl. *limit price*. Ptk 4.2.2; märkus 4.2.4; N 4.2.5; ÜI 4.2.1, 4.2.2, 4.2.7, 4.2.10.

piirkasum – kasumifunktsiooni tuletis. Täh. $M\pi$, ingl. *marginal profit*. Ptk 5.3; ÜI 5.3.1, 5.3.10,- 5.3.13.

piirkond – mistahes lõik, (lõplik või lõpmatut) poollõik või (lõplik või lõpmatut) vahemik. Ingl. *domain*. Ptk 5.1; N 5.1.2; ÜI 5.2.21, 5.2.25- 5.2.28.

piirkulu – kulufunktsiooni tuletis. Täh. MC , ingl. *marginal cost*. Ptk 5.3; N 5.3.2; ÜI 5.3.1- 5.3.6, 5.3.12.

piirsuurus – vt **marginaalsuurus**.

piirtulu – tulufunktsiooni tuletis. Täh. MR , ingl. *marginal revenue*. Ptk 5.3; N 5.3.3, 5.3.4; ÜI 5.3.1, 5.3.7–5.3.9, 5.3.11-5.3.15.

promill – protsendi kümnendik. Täh. ‰, ingl. *per mil, permil, per mille, permille*; lad. *pro mille*, mis tähendab „tuhande kohta“; 1‰=0,1%=0,001. Ptk 1.1; ÜI 1.1.12, 1.1.13.

protsendipunkt – protsendimäära muutumise mõõt. Protsendipunktides esitatakse kahe protsentides antud arvu vahe. Täh. **pp**, ingl. *percentage point*. Ptk 1.1; N 1.1.5, 1.1.6; ÜI 1.1.9 – 1.1.11, 1.3.14.

puhastulufunktsioon – vt **kasumifunktsioon**.

punkti a ümbrus – mistahes vahemik $(a - \varepsilon; a + \varepsilon)$, kus ε on suvaline positiivne arv. Ingl. *neighborhood of a* . Ptk 5.1.

põhisumma – vt **intressi kandva finantstehingu põhisumma**.

püsikulu – vt **fikseeritud kulu**.

raha ajaväärtus – raha väärtus vaadeldaval kuupäeval kokkulepitud või turul kehtiva intressimäära suhtes, ingl. *time value of money*. Ptk 2.3.1; N 2.3.1.

raha dateeritud väärtus – vt **raha ajaväärtus**. Ingl. *dated value*.

raha nüüdisväärtus (*present value*) – tehingus esineva rahasumma ajaväärtus vaadeldaval päeval. Täh. P (annuiteedi korral A). Ingl. *compound interest*. Ptk 2.3.1; N 2.3.1, 2.3.2, 2.3.3; ÜI 2.3.1, 2.3.4.

rahasumma reaalne tulevikuväärtus – vt **investeeringu reaalne tulevikuväärtus**

regressioonanalüüs – uurib suuruste vahelist sõltuvust ja võimalusi selle funktsionaalseks kirjeldamiseks etteantud valemi põhjal. Ingl. *regression analysis*. Ptk 7.1; N 7.1.1; Ül. 7.1.1–7.1.3.

seos piirsuuruste ja keskmiste suuruste vahel – Ptk 5.4.2; N 5.4.3; Ül 5.4.4–5.4.8.

sesoonsus – mingi suuruse perioodiline aastasisene kõikumine, kui kõikide aastate teatud kuudel on vaadeldava suuruse väärtus kõrgem, teatud kuudel madalam. Ptk 3.2.

simpleksmeetod – lineaarsete planeerimisülesannete universaalne lahendusmeetod. Meetodi olemus seisneb selles, et leitakse esialgne lubatav lahend ja seda hakatakse parandama, kuni leitakse lubatavate lahendite hulgast optimaalne lahend. Ingl. *simplex method*. Ptk 6.2.

sisseostuhind – hind, millega kaupa ostetakse kohalikult tootjalt või maaletoojalt. Ka jae-kaupluse ostuhind. Täh. *SH*. Ingl. *buying / purchase price*. Ptk 1.3; N 1.3.1–1.3.4; Ül 1.3.1, 1.3.3, 1.3.4, 1.3.7.

sotsiaalmaks – maks, mis on mõeldud riiklikuks pensioni- ja ravikindlustuseks vajaliku raha kogumiseks. Sotsiaalmaksu maksab tööandja (st ettevõtte). Ingl. *social tax, social security tax*. Ptk 1.3; N 1.3.7, 1.3.8; Ül 1.3.12, 1.3.13, 1.3.15, 1.3.16.

suhteline detsiilhaare – detsiilhaare jagatud V detsiiliga (mediaaniga). Ptk 3.2; Ül 3.2.3.

sündimuskordaja – mingi piirkonna kogu rahvastiku või mõne selle osa elussündide arv mingis ajavahemikus jagatuna vaatlusaluse rahvastiku keskmise suurusega selles ajavahemikus, esitatakse tavaliselt promillides. Ingl. *birth rate*. Ptk 1.1; Ül 1.1.13.

tarbijahinnaindeks – indeks, mis iseloomustab tarbekaupade ja tasuliste teenuste hindade muutust. Täh. **THI**, ingl. *consumer price index, CPI*. Ptk 3.1, 3.3; N 3.1.2; Ül 3.1.1, 3.1.5, 3.3.3.

tarbimiskulud – tarbimisega seotud rahaline väljaminek. Ühe toote korral on tarbimiskulud toote hind korrutatud tarbimiskogusega. Ingl. *consumption costs*. Ptk 1.2; N 1.2.4; Ül 1.2.12, 1.2.13.

tasakaaluhind – hind, mille puhul nõutav kogus võrdub pakutava kogusega. Täh. **p^*** , ingl. *equilibrium price*. Ptk 4.2.2; N 4.2.6; Ül 4.2.7, 4.2.11–4.2.14.

tasakaalukogus – tasakaaluhinnale vastav kauba kogus. Täh. **q^*** ingl. *equilibrium quantity*. Ptk 4.2.2; N 4.2.6; Ül 4.2.7, 4.2.12–4.2.14.

tasuvuspunkt – vt **kasumilävi**.

tavaannuiteet – vt **harilik annuiteet**.

tootlikkus – ettevõtte kogutoodang ühe töötaja kohta, ka tööjõu tootlikkus. Ingl. *productivity*. Ptk 1.2; ÜI 1.2.6.

tuludeklaratsioon – esitatakse Maksu- ja Tolliametile ning milles märgitakse ära (deklareeritakse) eelneva aasta jooksul saadud tulu, makstud tulumaks ja seadusega ettenähtud maksuvabad kulud. Tuludeklaratsiooni alusel leitakse, kui palju peab isik eelmise aasta eest tulumaksu maksma ning võrreldakse sellega, kui palju on ta maksnud. Juhul, kui ta on rohkem maksnud, saab ta raha tagasi (tulumaksutagastus). Kui tulu saaja on aasta jooksul tulumaksu vähem maksnud, siis tuleb puudujääv osa juurde maksta. Ingl. *tax return*. Ptk 1.3; ÜI 1.3.11.

tulufunktsioon – vt **kogutulu**.

tulumaks – sissetulekutelt võetav maks. Ingl. *income tax*. Ptk 1.3; N 1.3.6; ÜI 1.3.8–1.3.10, 1.3.15, 1.3.16.

tulumaksumäär – näitab tulumaksu suurust protsendina maksustatavast tulust. Ingl. *income tax rate*. Ptk 1.3; N 1.3.6; ÜI 1.3.8–1.3.11, 1.3.15, 1.3.16.

tundlikkuse analüüs – uurib lahendi sõltuvust mingi sisendparameetri väärtusest. Ingl. *sensitivity analyses*. Ptk 8.4. ÜI 8.5.4.

turutasakaal – olukorda turul, kus nõutav kogus võrdub pakutava kogusega. Ingl. *market equilibrium*. Ptk 4.2.2; N 4.2.6, 4.2.7; ÜI 4.2.7, 4.2.9, 4.2.12–4.2.14, 4.3.19.

tähtajaline hoius – hoius, mis on kantud pangakontole fikseeritud perioodiks, mille vältel sellel olev raha ei ole vabalt kasutatav, ingl. *term deposit / time deposit*. Ptk 2.5.5; N 2.5.10; ÜI 2.5.34, 2.5.35, 2.5.36.

tähtajatu annuiteet – vt **igavene annuiteet**.

tähtpäevaväärtus – vt **finantstehingu tähtpäevaväärtus**.

täielik konkurents – turustruktuur, kus tootmisharus tegutseb palju väikseid firmasid, mis toodavad ühesugust toodangut ning millest ükski ei mõjuta turul väljakujunenud hindu. Ingl. *perfect competition*. Ptk 4.3.3, 5.4.4; N 4.3.4; ÜI 4.2.7, 4.2.12–4.2.14, 5.4.9–5.4.11.

täieliku konkurentsi firma – vt **täielik konkurents**. Täh. *TKF*.

täieliku konkurentsi tingimustes tegutseva firma pakkumisfunktsioon – Ptk 5.4.3; N 5.4.4, 5.4.5; ÜI 5.4.9–5.4.11.

töøjõukulu – ettevõtte poolt töötajale väljamakstud töötasu (brutopalk, preemiad, lisatasud) pluss sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks. Ingl. *labour cost*. Ptk 1.3; N 1.3.7, 1.3.8; ÜI 1.3.12, 1.3.16.

töötuse määr – töötute osakaal töøjõus. Töøjõud on isikud, kes soovivad töötada ja on võime- lised töötama. Ingl. *unemployment rate*. Ptk 1.1; N 1.1.5; ÜI 1.1.1, 1.1.10.

töötuskindlustus – sundkindlustus, mis kindlustab töötajale hüvitised töötuks jäämise, kollektiivse koondamise ning tööandja maksejõuetuse korral. Hüvitisi rahastatakse töötuskindlustusmaksetest laekunud rahast. Töötuskindlustust maksavad nii tööandja kui ka töötaja, maksumäär on protsent töötaja brutopalgast ning see võib tööandjale ja töötajale olla erinev. Töötaja töötuskindlustusmakse arvatakse maha tema brutopalgast. Ingl. *unemployment insurance*. Ptk 1.3; N 1.3.6; ÜI 1.3.8, 1.3.9, 1.3.11– 1.3.14, 1.3.16.

viivis – rahasumma, mille tasumist saab arve esitaja nõuda, kui arve maksja hilineb arve tasumisega. Viivise suurus sõltub tavaliselt arve summast ja hilinemispäevade arvust. Ingl. *fine for delay, penalty*. ÜI. 1.1.14.

võlakiri – kirjalik dokument, milles üks lepingu osapool lubab kindlal kuupäeval teisele osapoolle maksta kindla rahasumma. Ingl. *promissory note / loan certificate*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7, 2.3.8; ÜI 2.3.15–2..3.26.

võlakirja aastaintressimäär – intressimäär, millega arvutatakse intressi, mida nimiväärtus teenib (juhul, kui tegu on intressi kandva võlakirjaga). Täh. *r* lihtintresside korral, *j* liitintresside korral. Ingl. *rate of annual interest*. Ptk 2.3.3; N 2.3.7, 2.3.8; ÜI 2.3.15, 2.3.16, 2.3.17, 2.3.19, 2..3.21.

võlakirja nimiväärtus – väärtus, mis on märgitud võlakirjale. Täh. *P*, ingl. *face value*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7, 2.3.8; ÜI 2.3.15, 2.3.16, 2.3.17, 2.3.19, 2..3.21.

võlakirja periood – ajavahemik näitab kui pikaks ajaks on võlakiri välja antud. Ingl. *face value*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7; ÜI 2.3.16, 2.3.17, 2.3.18, 2..3.20, 2.3.21.

võlakirja tähtpäev – kuupäev, millal toimub võlakirjale märgitud maksekohustuse täitmine, tähtpäev on kolm päeva peale võlakirja perioodi lõppemist. Ingl. *due date / date of maturity*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7; ÜI 2.3.15, 2.3.23, 2.3.24, 2.3.25.

võlakirja tähtpäevaväärtus – võlakirja nimiväärtuse ja intresside summa. Ingl. *maturity value*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7, 2.3.8; ÜI 2.3.15, 2.3.16, 2.3.17.

võlakirja väljaandmise kuupäev – päev, mil võlakiri vormistati. Ingl. *issue date*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7; ÜI 2.3.15–2.3.21, 2.3.25.

võlakirjasumma – hind, mille võlakirja omanik selle müügist saab. Täh. *V*, ingl. *proceeds of the note*. Ptk 2.3.3; N 2.3.6, 2.3.7, 2.3.8; ÜI 2.3.18– 2.3.25.

üldindeks – iseloomustab mingi majandussuuruse (hind, toodang, tootlikkus) muutumist liitkogumi korral ja leitakse individuaalindeksite põhjal. Ingl. *compund index number*. Ptk 3.3; N.3.3.1; ÜI. 3.3.1–3.3.3.

üldine annuiteet – annuiteet, mille makseperioodi pikkus ei ühti kapitalisatsiooniperioodi pikkusega, st $p \neq i$. Ingl. *general / complex annuity*. Ptk 2.4.1.

üldine avanssannuiteet – üldine annuiteet, mille osamakse toimub makseperioodi algul. Ingl. *general annuity due*. Ptk 2.4.1.

üldine tavaannuiteet – üldine annuiteet, mille osamakse toimub makseperioodi lõpus. Ingl. *ordinary general annuity*. Ptk 2.4.1.